

Το ελαιόδεντρο στον κρητικό τόπο και χρόνο

ΟΔΗΓΙΕΣ

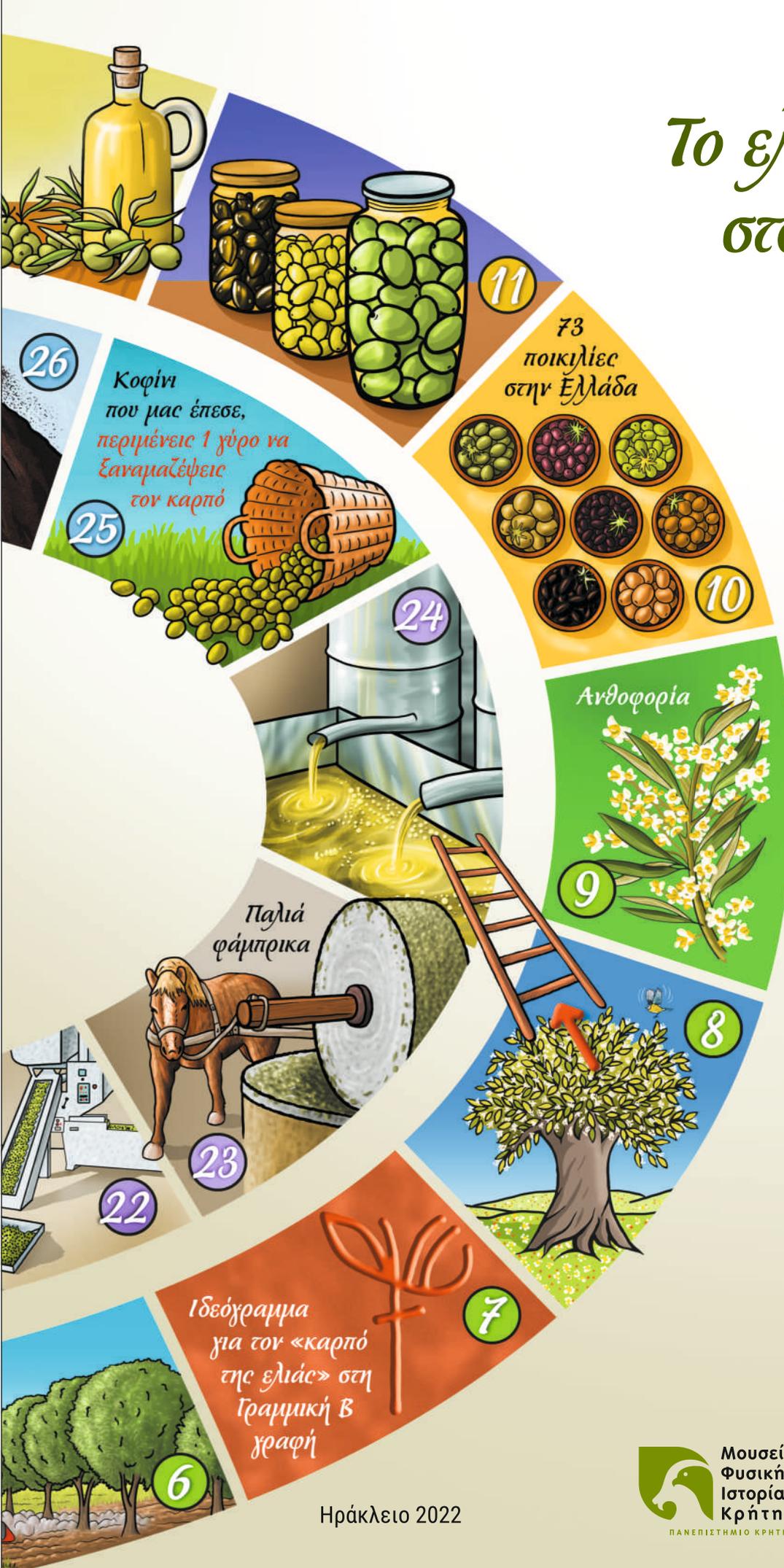
για την
εκπαιδευτική
μουσειοσκευή

«Eco.Muse:
Δίκτυο Ανοικτών
Οικομουσείων
για την Ανάδειξη
& Ήπια Ενίσχυση
Περιοχών
με Περιβαλλοντική
Ιστορικότητα»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ

Ηράκλειο 2022

26

Κοφίни που μας έπεσε, περιμένει 1 χρόνο να ξαναμαζέψει τον καρπό

25

24

Παλιά φάμπρικα

23

22

8

9

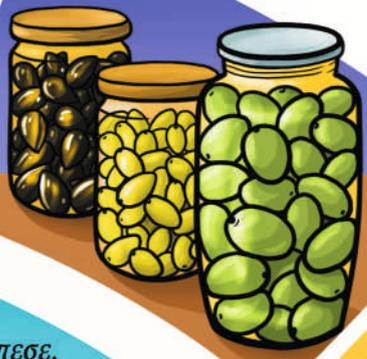

Αρθοφορία

10

11

73
ποικιλίες
στην Ελλάδα

11

10

22

21

26

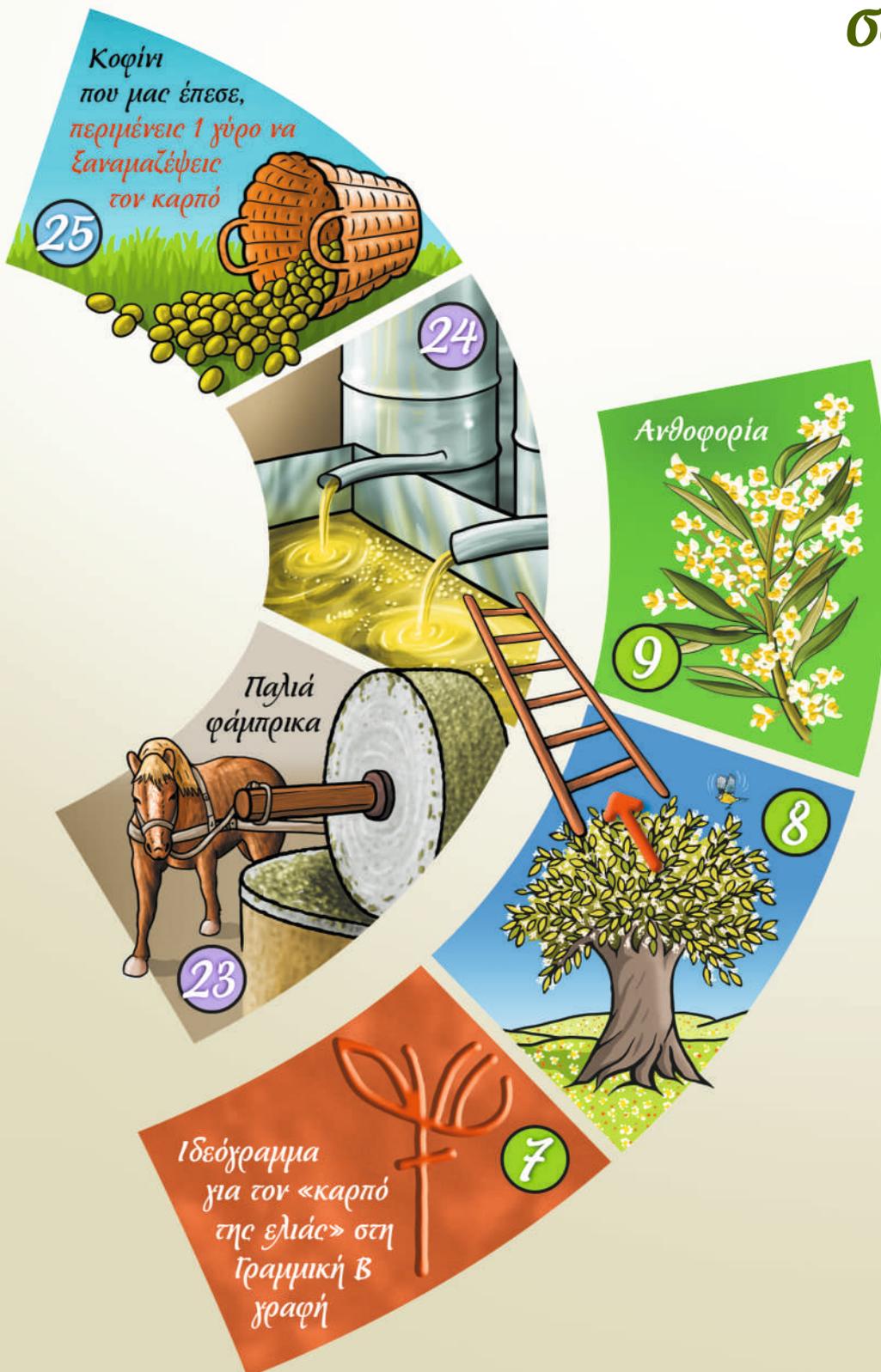
Ελαιοπυρήνα

Το ελαιόδεντρο στον κρητικό τόπο και χρόνο

ΟΔΗΓΙΕΣ

για την
εκπαιδευτική
μουσειοσκευή

«Eco.Muse:
Δίκτυο Ανοικτών
Οικομουσείων
για την Ανάδειξη
& Ήπια Ενίσχυση
Περιοχών
με Περιβαλλοντική
Ιστορικότητα»

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ

Δρ Προμπονάς Μιχάλης, Υπεύθυνος Εργαστηρίου Οικολογίας
& Διαχείρισης Περιβάλλοντος ΜΦΙΚ-ΠΚ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΥΛΙΚΟΥ

Δρ Στάθη Ιάσμη, Βιολόγος, Υπεύθυνη Εκπαίδευσης ΜΦΙΚ-ΠΚ
Χριστοδουλοπούλου Σταυρούλα, Βιολόγος M.Sc., Μουσικοπαιδαγωγός,
Εξωτερική συνεργάτιδα ΜΦΙΚ-ΠΚ

ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Δρ Στάθη Ιάσμη, Βιολόγος, Υπεύθυνη Εκπαίδευσης ΜΦΙΚ-ΠΚ
Χριστοδουλοπούλου Σταυρούλα, Βιολόγος M.Sc., Μουσικοπαιδαγωγός,
Εξωτερική συνεργάτιδα ΜΦΙΚ-ΠΚ

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ, ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΡΤΩΝ

Χαρούτσης Ιωάννης, Γραφίστας ΜΦΙΚ-ΠΚ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης - Πανεπιστήμιο Κρήτης (ΜΦΙΚ-ΠΚ)

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

<i>Εισαγωγή</i>	6
<i>Στόχος</i>	6
<i>Επιμέρους στόχοι</i>	6
<i>Ομάδες στόχοι</i>	7
<i>Δομή μουσειοσκευής</i>	7
<i>Παιδαγωγικές και διδακτικές προσεγγίσεις</i>	8
<i>Καινοτομία του υλικού</i>	8
<i>Τρόποι εφαρμογής</i>	8
<i>Εφαρμογή και διαχείριση μουσειοσκευής</i>	8
<i>Χάρτης</i>	8

Εισαγωγή

Η δημιουργία του Ανοικτού Οικομουσείου στην περιοχή της Σητείας Λασιθίου (Κρήτη) καθώς και στην περιοχή της Μαραθάσας Λεμεσού (Κύπρο) στοχεύει στην ανάπτυξή τους με την ενεργή συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη βάση μιας ολιστικής αειφορικής προσέγγισης. Το μοντέλο αυτό θα λειτουργήσει και στις δύο χώρες, ως πρότυπο, μια και αποτελεί πρωτότυπη σκέψη.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι και οι δύο επιλεγμένες περιοχές είναι πλούσιες σε πολιτιστική κληρονομιά, γεωφυσικό περιβάλλον-τοπία, αλλά και δυστυχώς, περιοχές με μια διαφορετικής μορφής εγκατάλειψη. Αυτό που οραματιζόμαστε να επιτευχθεί μέσω της δημιουργίας των προτύπων Ανοικτών Οικομουσείων και κυρίως μέσα από μια διεπιστημονική προσέγγιση τους που θα δίνει έμφαση στην ανάδειξη των εδαφικών πόρων τους, των αξιών τους, την ενεργοποίηση και ένταξη της τοπικής κοινωνίας της στην υλοποίηση της παρέμβασης, είναι αυτό που καλούμε βιωσιμότητα (οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική ισορροπία, περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών με σεβασμό πάντα στη φέρουσα ικανότητα του οικοσυστήματος).

Η ανάκαμψη των περιοχών θα βασιστεί σε δυναμικό τρόπο διαχείρισης του τοπίου και ανάδειξη του πολιτισμού τους.

Στη Σητεία, το οικομουσείο έχει ως σημείο αναφοράς την ελιά και την αξιοποίησή της, και επιπλέον οργανώθηκε και ένα πρότυπο συμμετοχικό ελαιουργείο.

Το παρόν εκπαιδευτικό πακέτο αποτελεί βασικό πυλώνα του έργου με στόχο την πρόσβαση στη γνώση μέσω της τέρψης.

Στόχοι

Βασικοί στόχοι αυτής της μουσειοσκευής είναι η προώθηση της ενημέρωσης, της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών και των μαθητών για την ελιά, το φυσικό και πολιτισμικό της περιβάλλον.

Παράλληλα, το υλικό της μουσειοσκευής προωθεί όχι μόνο τις γνωστικές αλλά και τις συναισθηματικές, τις καλλιτεχνικές και τις ψυχοκινητικές ανάγκες των μαθητών.

Επιμέρους στόχοι

Το εκπαιδευτικό αυτό υλικό περιβαλλοντικής εκπαίδευσης επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές να:

- ◆ γνωρίσουν τον φυτικό οργανισμό “ελιά” και τα χαρακτηριστικά του
- ◆ γνωρίσουν την επίδραση της ελιάς στη ζωή του ανθρώπου
- ◆ περιπλανηθούν στο ιστορικό, μυθολογικό και γενικότερο πολιτισμικό κόσμο του δέντρου
- ◆ να σκεφτούν, να συζητήσουν και να συνεργαστούν ώστε να προσεγγίσουν θέματα που αφορούν την ελιά

Ομάδες στόχοι

Το υλικό απευθύνεται στους μαθητές της Π/θμιας και της Δ/θμιας Εκπαίδευσης καθώς και στους/στις εκπαιδευτικούς τους και αναμένεται να τους επηρεάσει θετικά όσον αφορά την προστασία και τη σωστότερη διαχείριση του φυσικού μας περιβάλλοντος.

Δομή μουσειοσκευής

Το υλικό αποτελείται από τα παρακάτω μέρη:

- ◆ Ένα (1) έντυπο παραλαβής και παράδοσης
- ◆ Ένα (1) έντυπο αξιολόγησης της μουσειοσκευής
- ◆ Ένα (1) βιβλίο οδηγιών για τη χρήση της μουσειοσκευής
- ◆ Ένα (1) βιβλίο θεωρίας
- ◆ Ένα (1) ντοσιέ με τις παρακάτω δραστηριότητες
 1. Δραστηριότητα 1: Το «ατελιέ» της ελιάς - ζωντανή μεταφερόμενη έκθεση. Για ηλικίες 5-7 ετών
 2. Δραστηριότητα 2: Τρίλιζα για μαθητευόμενους μεταποιητές! Για ηλικίες 8-18 ετών
 3. Δραστηριότητα 3: Μοσχοσάπουνο το κρητικόν! Για ηλικίες 11-18 ετών
 4. Δραστηριότητα 4: Λαδο-μάγειρες & γευσιγνώστες! Για ηλικίες 8-14 ετών
 5. Δραστηριότητα 5: Οι απογραφείς των ανακτόρων! Για ηλικίες 5- 8 ετών
 6. Δραστηριότητα 6: Το διάγραμμα της ιστορίας της ελιάς στους αιώνες. Για ηλικίες 13-17 ετών
 7. Δραστηριότητα 7: Εφ' όλης της...ύλης! Για ηλικίες 8-18 ετών
 8. Δραστηριότητα 8: 5 θανάσιμες απειλές! Για ηλικίες 12-15 ετών
 9. Δραστηριότητα 9: Το κρυπτόλεξο της ελιάς. Για ηλικίες 6- 8 ετών
 10. Δραστηριότητα 10: Επιτραπέζιο: Το δέντρο της ευζωίας! Για ηλικίες 8-14 ετών
 11. Δραστηριότητα 11: Παιχνίδι με κάρτες μνήμης (memo). Για ηλικίες 5-14 ετών

Παιδαγωγικές και διδακτικές προσεγγίσεις

Καινοτομία του υλικού

Όλο το εκπαιδευτικό υλικό είναι συγκεντρωμένο σε μια εκπαιδευτική μουσειοσκευή για να είναι εύκολη η μεταφορά και η διάδοση της γνώσης.

Οι παιδαγωγικές και διδακτικές προσεγγίσεις που εφαρμόστηκαν στην εκπαιδευτική μουσειοσκευή με τίτλο **«Eco.Muse: Δίκτυο Ανοικτών Οικομουσείων για την Ανάδειξη & Ήπια Ενίσχυση Περιοχών με Περιβαλλοντική Ιστορικότητα»**, έλαβαν υπόψη τους:

- ♦ τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών, τόσο μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια όσο και από την καθημερινή τους ζωή,
- ♦ την ανάγκη διαθεματικής προσέγγισης του θέματος, μέσω της οποίας προωθείται η σφαιρικότητα των γνώσεων του μαθητή,
- ♦ την ανάγκη δραστηριοτήτων, που αναπτύσσουν τις δεξιότητες των μαθητών και την επιστημονικότητα της προσέγγισης των διαφόρων θεμάτων,
- ♦ την απλή διδακτική προσέγγιση που βασίζεται στο λιτό και κατανοητό κείμενο, την εικόνα και το χρώμα και
- ♦ τους συναισθηματικούς και ψυχολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη μάθηση. Οι παραπάνω προσεγγίσεις και στρατηγικές εφαρμόστηκαν τόσο στη θεωρητική παρουσίαση του αντικείμενου όσο και στις δραστηριότητες που την πλαισιώνουν. Ιδιαίτερη, τέλος, προσπάθεια καταβλήθηκε στην αισθητική του εκπαιδευτικού πακέτου με τη χρήση των νέων τεχνολογιών ηλεκτρονικού σχεδιασμού έτσι ώστε το υλικό να είναι φιλικό για το μαθητή.

Το υλικό αυτό θεωρείται καινοτόμο καθώς:

- ♦ ασχολείται με ένα ενδιαφέρον βιολογικό θέμα,
- ♦ δίνει έμφαση στις μεσογειακές/μορφές της ελιάς και τις ιδιαιτερότητές τους και
- ♦ αποτελεί μια ολοκληρωμένη διδακτική πρόταση περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Τρόποι εφαρμογής

Η δομή του εκπαιδευτικού υλικού του επιτρέπει να ενταχθεί στο αναλυτικό πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου και του Γυμνασίου/Λυκείου, ενώ η διαθεματικότητά του μπορεί να συνδέσει τα αντικείμενα που πραγματεύονται τα σχολικά βιβλία των Φυσικών Επιστημών, της Γεωγραφίας, και της Μελέτης του Περιβάλλοντος του Δημοτικού σχολείου. Το εκπαιδευτικό αυτό υλικό είναι επίσης κατάλληλο για τις δράσεις και τα προγράμματα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων.

Εφαρμογή και διαχείριση μουσειοσκευής

Τα προτεινόμενα βήματα παρουσίασης και υλοποίησης της μουσειοσκευής **«Eco.Muse: Δίκτυο Ανοικτών Οικομουσείων για την Ανάδειξη & Ήπια Ενίσχυση Περιοχών με Περιβαλλοντική Ιστορικότητα»** είναι τα παρακάτω:

1. Γενική παρουσίαση του θέματος στην τάξη από τον/την εκπαιδευτικό

Το «βιβλίο θεωρίας» που υπάρχει μέσα στη μουσειοσκευή, περιέχει πληροφοριακό υλικό, κείμενα και φωτογραφίες για το θέμα. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να το χρησιμοποιήσει στην τάξη, ως μια πρώτη προσέγγιση, ώστε οι μαθητές να γνωρίσουν το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούν.

2. Προτεινόμενη πορεία εργασίας των μαθητών

Για να μπορέσουν οι μαθητές να ανακαλύψουν και να εμβαθύνουν στα επιμέρους θέματα της μουσειοσκευής, προτείνουμε να χωριστούν σε ομάδες. Η κάθε ομάδα θα συλλέξει πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό από το βιβλίο θεωρίας που περιέχεται στη μουσειοσκευή αλλά και από την έρευνά της στο διαδίκτυο, στις βιβλιοθήκες, στις εγκυκλοπαίδειες, στα βιβλία και σε άλλα βοηθήματα.

- ◆ **Παρουσίαση του θέματος από τους μαθητές.** Αφού ολοκληρώσει την έρευνά της, η κάθε ομάδα εργασίας θα παρουσιάσει με όποιο τρόπο επιλέξει (προβολή εικόνων, παρουσίαση θέματος γραπτά ή προφορικά κ.ά.) το υλικό που συνέλεξε έτσι, ώστε να το γνωρίσουν και οι υπόλοιπες ομάδες.
- ◆ **Εμπέδωση-δραστηριότητες για την τάξη.** Για να αποκτήσουν οι μαθητές περισσότερες γνώσεις, να διασκεδάσουν αλλά και να εμπεδώσουν όσα έμαθαν, στη μουσειοσκευή περιλαμβάνεται ντοσιέ με εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την τάξη, καθώς και εκπαιδευτικά παιχνίδια.
- ◆ **Εκδρομές στη φύση:** 3 προτάσεις

Περιοχή 1

ΚΕΓΕ / Πισκοκέφαλο/ Κάτω Επισκοπή: Επίσκεψη σε βιοκαλλιέργεια και σε Ελαιουργείο ή Εναλλακτικά Μαρωνιά: Επίσκεψη στη φάμπρικα και παρατήρηση της αιωνόβιας ελιάς στο ποτάμι

Περιοχή 2

- 2.1. Λάστρος (Μνημειακή ελιά Μάθαινας), Μόχλος
- 2.2. Χαμέζι: Φρούριο Λιόπετρο

Περιοχή 3

- 3.1. Παπαγιαννάδες-Ετιά-Βόιλα
- 3.2. Αρχαία Πραισός και πέριξ (γεωδιαδρομή 22), Κατσιδώνι και πέριξ λιόφυτα των ορεινών πληθυσμών-Σίτανος, Ζίρος, κ.ά)
- 3.3. Τοπλού – Παλαίκαστρο
- 3.4. Πάνω Ζάκρος (νέο ελαιουργείο, πηγές)- Διάσχιση του φαραγγιού των Νεκρών- Κάτω Ζάκρος (Ελιά και Μινιώτες)

- Όρια Δήμου
- Ορειβατικό μονοπάτι E4
- 1. Περιοχή Πόλης Σητείας
- 2. Περιοχή Δυτικών Οικισμών
- 3. Ανατολική Ορεινή Περιοχή

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟΣΚΕΥΗ

ΟΔΗΓΙΕΣ

Πράξη "Δίκτυο Ανοικτών Οικομουσείων για την Ανάδειξη και Ήπια Ενίσχυση Περιοχών με Περιβαλλοντική Ιστορικότητα" - Eco.Muse

**Παραδοτέο: 5.3.2 :
Παραγωγή κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εφαρμογών**

Συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΤΠΑ) και εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

Το έργο αφορά στη δημιουργία δύο Ανοικτών Οικομουσείων στην περιοχή του Λασιθίου (Κρήτη), στη Σητεία και τον Άγιο Νικόλαο, και ενός στην περιοχή της Μαραθάσας Λεμεσού (Κύπρο) με στόχο την ανάπτυξη των περιοχών, με την ενεργή συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών, στη βάση μιας ολιστικής αιφροδικής προσέγγισης. Μέσω της πράξης, πρόκειται να αναπτυχθεί μοντέλο - πρότυπο δίκτυο μουσείων ανοικτού χώρου (Οικομουσείων), με στόχο την διασυνωριακή υιοθέτησή του.

